

Kunstgeschiedenisverslag

Het 89ste bestuur van Kleio

Studievereniging voor Geschiedenis en Kunstgeschiedenis te
Amsterdam

Februari 2019

Inleiding

Dit verslag is gemaakt naar aanleiding van de aanhoudende discussie binnen Kleio over of Kunstgeschiedenis nog deel uit moet maken van de vereniging. In de loop der jaren zijn er vele voor- en tegenargumenten genoemd over deze stelling. Het probleem dat zich echter herhaaldelijk voordeed, was het gebrek aan (achtergrond)informatie over deze situatie. Hierdoor konden zowel leden als besturen geen gegronde uitspraken doen over het discussiepunt Kunstgeschiedenis. Het is daarom het doel van dit verslag om duidelijkheid te verschaffen, zodat het bestuur en de leden met elkaar in gesprek kunnen gaan op basis van de informatie uit dit verslag. Het verslag is zo objectief mogelijk geschreven om de mogelijke uitkomst van de discussie niet te beïnvloeden.

Het verslag is opgedeeld in drie verschillende hoofdstukken die elk een ander inzicht bieden in de situatie. Allereerst zal erin worden gegaan op de voorgeschiedenis van Kleio waar het ontstaan van dochtervereniging KANVAS en de band met Kunstgeschiedenis in voorgaande studiejaren worden beschreven. Ten tweede wordt er aandacht besteed aan de huidige situatie van Kunstgeschiedenis bij Kleio. Dit wordt gedaan middels vergelijkend onderzoek tussen studiejaren waarbij de hoeveelheid kunstgeschiedenisleden en de activiteit van deze leden bij Kleio worden geanalyseerd. Daarnaast wordt er aan de hand van de Ledenbijeenkomst en de resultaten van de enquête van begin 2019 bekeken hoe de huidige leden van Kleio tegenover Kunstgeschiedenis staan. Tot slot wordt er ingegaan op verschillende toekomstscenario's van Kleio met en zonder Kunstgeschiedenis. Dit hoofdstuk is bedoeld om aan te geven welke consequenties aan beide mogelijkheden vastzitten.

Voorgeschiedenis

Het ontstaan van Kleio en KANVAS

Kleio is op 21 oktober 1929 opgericht als studievereniging voor Geschiedenis en Kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. De historici splitsten zich destijds af van studievereniging Helios (Historie en Letteren Is Onze Studie) waar ze in eerste instantie deel van uitmaakten vanaf de oprichting in 1918. Tegenwoordig is Helios de studievereniging voor Nederlands aan de Universiteit van Amsterdam.

Vervolgens was Kleio tot 2010 de enige studievereniging voor Kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam. Op 19 mei 2010 werd KANVAS opgericht als studievereniging speciaal voor studenten van Kunstgeschiedenis. De eerste voorzitter van KANVAS, Rosa Kieft, legde in een interview in de Folia van 3 september 2010 uit wat de redenen tot afsplitsing waren. Ten eerste benadrukte ze dat Kleio grotendeels bestaat uit geschiedenisstudenten waardoor Kunstgeschiedenis binnen de vereniging een marginale rol speelde. Zo zei Kieft: 'Ik heb in de Kunstcommissie van Kleio gezeten en dat was heel leuk en leerzaam, maar de kunst hangt er bij Kleio toch een beetje bij.' Daarnaast bracht ze naar voren dat geschiedenis- en kunstgeschiedenisstudenten weinig studiegerelateerde raakvlakken hebben omdat ze niet dezelfde vakken volgen of dezelfde docenten hebben. Tot slot benoemde Kieft ook de grootte van de opleiding Kunstgeschiedenis als reden. Kunstgeschiedenis aan de UvA was namelijk ten tijde van de afsplitsing de grootste opleiding Kunstgeschiedenis van Nederland, maar eveneens de enige zonder eigen studievereniging. Kieft liet ook blijken dat Kleio zich heus wel om haar kunstgeschiedenisstudenten heeft bekommerd, maar dat Kleio toch de sfeer blijft houden van een vereniging voor geschiedenisstudenten. De oprichting van KANVAS was vervolgens 'een logische stap,' aldus Kieft. De vereniging KANVAS zou zich volledig gaan richten op activiteiten met een exclusief kunsthistorisch karakter.

Kunstgeschiedenis bij Kleio

In de jaren die volgden bleef Kleio een vereniging voor beide studies. Met name door de vele activiteiten van de Kunstcommissie bleven er kunstgeschiedenisstudenten die betrokken waren bij Kleio. Zo streefde het 84^e bestuur in 2013 'naar een *fifty-fifty* ratio' van geschiedenis- en kunstgeschiedenisstudenten bij activiteiten van de Kunstcommissie. In 2014 vroeg ook het 85^e bestuur een actievere benadering van meer verschillende commissies om ook kunstgeschiedenisstudenten aan te spreken. Om deze

doelen te bewerkstelligen heeft Kleio door de jaren heen zo nu en dan activiteiten van commissies gepromoot onder kunstgeschiedenisstudenten door bijvoorbeeld colleges te bezoeken. Ook werden er actief kunstgeschiedenisleden geworven onder eerstejaars tijdens introductiedagen door middel van praatjes. In de loop van studiejaar 2016-2017 is het 87^e bestuur gestopt met het werven van kunstgeschiedenisleden op deze manier. De activiteiten van Kleio bleven daarbij wel open voor kunstgeschiedenisstudenten. Dit was terug te zien in de aanmeldingen van kunstgeschiedenisstudenten voor de Grote Kunstreis dat jaar. Op het verzoek van KANVAS is het 88^e bestuur in het jaar daarop ook gestopt met het promoten van activiteiten van de Kunstcommissie tijdens colleges van Kunstgeschiedenis. In het studiejaar 2018-2019 is die lijn doorgezet en heeft er geen werving of promotie onder kunstgeschiedenisstudenten plaatsgevonden.

Het ontstaan van KANVAS gaf wel de mogelijkheid om binnen het kader Kunstgeschiedenis samen te werken om zo activiteiten te organiseren die beide verenigingen aanspraken. De besturen van Kleio en KANVAS hebben door de jaren heen contact met elkaar gehouden. Zo zijn er daarvanuit verschillende activiteiten georganiseerd in samenwerkingsverband tussen de Kunstcommissie en KANVAS. Ook hebben er borrels en feesten plaatsgevonden waarbij de verenigingen elkaar beter hebben leren kennen.

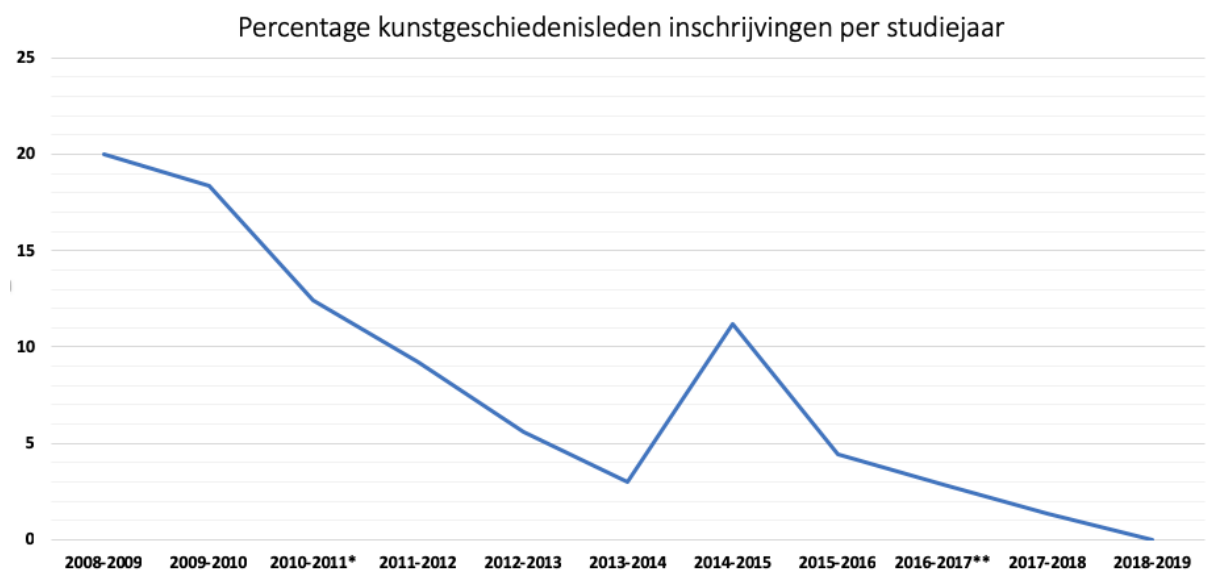
Kleio maakte eveneens deel uit van KunstNed (een overkoepelend orgaan voor kunstgeschiedenisverenigingen in Nederland) als studieverenging voor Kunstgeschiedenis. Deze samenwerking verliep echter niet soepel omdat KunstNed organisatorisch veel problemen had. Er zijn meerdere pogingen gedaan om opnieuw in contact te komen met KunstNed, maar deze zijn stukgelopen. Tegenwoordig is KunstNed weer actief geworden, maar betaalt Kleio geen contributie meer.

De huidige situatie

Kunstgeschiedenis in grafieken

Door de jaren heen is er onduidelijkheid geweest over het aantal en de activiteit van kunstgeschiedenisleden bij Kleio. Om hierover duidelijkheid te verschaffen zijn we de digitale archieven in gedoken. Hieronder zijn de resultaten van dit vergelijkend onderzoek tussen studiejaren in grafieken weergegeven.

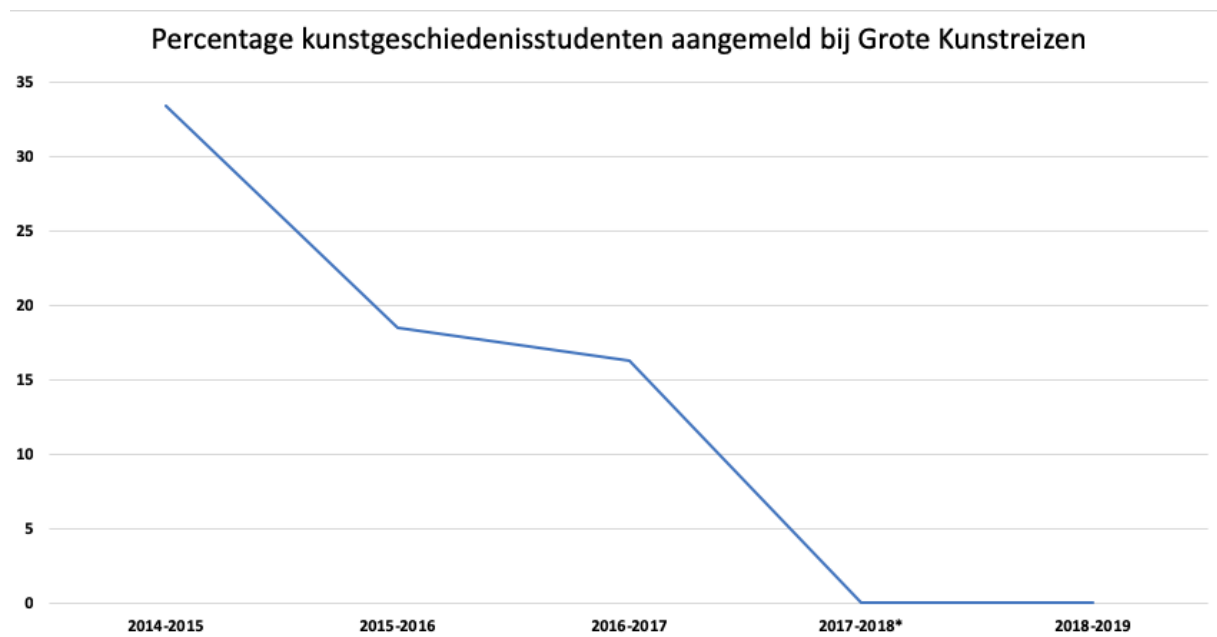
In de eerste grafiek is het percentage kunstgeschiedenisleden te zien dat zich inschreven heeft bij Kleio per studiejaar. Het gaat hierbij om hoeveel procent van het totaal aantal inschrijvingen per studiejaar van kunstgeschiedenisstudenten afkomstig was. Er is voor een weergave in percentages gekozen omdat het aantal inschrijvingen per jaar sterk fluctueert waardoor er geen algemene tendens meer af te lezen is op basis van die getallen. Uit de grafiek is af te lezen dat het aantal kunstgeschiedenisstudenten bij Kleio vanaf het studiejaar 2008-2009 afnam (met de uitzondering van 2014-2015 daargelaten) tot dat er in 2018-2019 geen enkele nieuwe inschrijving meer was.

*Grafiek 1: *Vanaf het studiejaar 2010-2011 konden kunstgeschiedenisstudenten zich ook inschrijven bij KANVAS. **In de loop van studiejaar 2016-2017 heeft Kleio niet langer actief kunstgeschiedenisleden geworven.*

De tweede grafiek geeft inzicht in het percentage kunstgeschiedenisstudenten dat zich aangemeld heeft bij Grote Kunstreizen per studiejaar. Het gaat hierbij om hoeveel procent van het totaal aantal aanmeldingen afkomstig van kunstgeschiedenisstudenten was. Om de activiteit van kunstgeschiedenisstudenten bij Kleio te laten zien is gekozen voor de jaarlijkse Grote Kunstreis als ijkpunt, omdat deze reis een kunsthistorische

insteek heeft en zo aantrekkelijk is voor kunstgeschiedenisstudenten. Daarbij is de reis een terugkerend fenomeen en goed gearchiveerd waardoor de gegevens bruikbaar zijn voor vergelijkend onderzoek. Er is voor gekozen om de lijst van aanmeldingen te gebruiken in plaats van de lijst van deelnemers om een beeld te scheppen dat los staat van de invloed van loting en de aanwezigheid van commissie-, bestuurs- en ereleden. Uit de grafiek is af te lezen dat het percentage aangemelde kunstgeschiedenisstudenten achteruitgaat tot er in 2017-2018 geen enkele aanmelding van een kunstgeschiedenisstudent meer was.

*Grafiek 2: *Vanaf het studiejaar 2017-2018 is Kleio gestopt met het promoten van activiteiten van de Kunstcommissie onder kunstgeschiedenisstudenten tijdens colleges.*

Kunstgeschiedenis: bekeken door het oog van de leden

Kleio is een studievereniging die de mening van haar leden hoog in het vaandel heeft zitten. Het is daarom van belang om een groot discussiepunt binnen de vereniging door de leden te laten beoordelen. Wij hebben dat gedaan middels een enquête aan alle leden. De enquête betreft een drietal stellingen over de huidige discussie en waarde van de studie Kunstgeschiedenis bij Kleio. Op basis van deze gegevens proberen wij een algemene tendens op te maken aangaande de opinie betreffende Kunstgeschiedenis als onderdeel van Kleio.

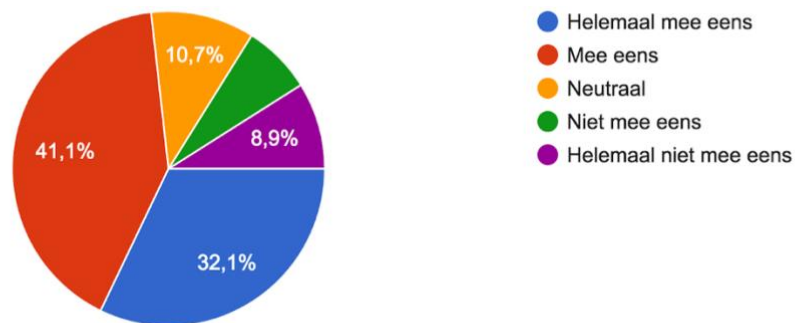
Elk van deze stellingen zal worden voorzien van een cirkeldiagram die de reacties hiervan weergeeft. Op het moment van het schrijven van dit verslag hebben 57 leden deze enquête ingevuld. Eenieder die zich betrokken voelt bij Kleio en zijn of haar

stem wil laten horen middels een enquête heeft deze kunnen invullen. Hierin zullen wij geen onderscheid maken hoe de individuele jaarlagen de kwestie Kunstgeschiedenis hebben beoordeeld. Een studievereniging overziet meerdere jaarlagen, waardoor de stem van eenieder even zwaar meeweegt in de enquête.

De enquête is opgebouwd uit de volgende stellingen:

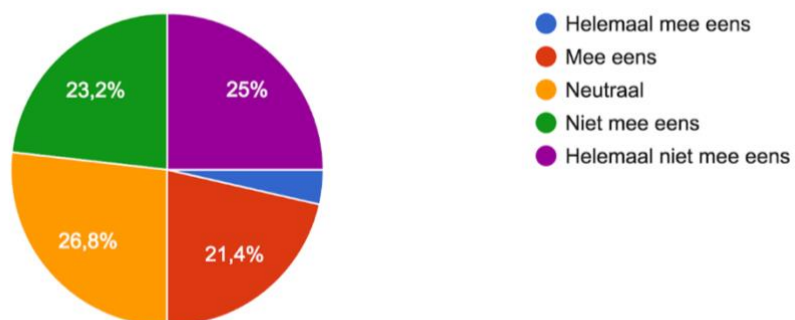
- Ik ben me bewust van de lopende discussie rondom Kunstgeschiedenis als onderdeel van Kleio.
- Ik vind dat de studie Kunstgeschiedenis van toegevoegde waarde is bij Kleio.
- Ik vind dat de studie Kunstgeschiedenis voldoende invulling krijgt bij Kleio.

Diagram 2: Ik ben me bewust van de lopende discussie rondom Kunstgeschiedenis als onderdeel van Kleio.

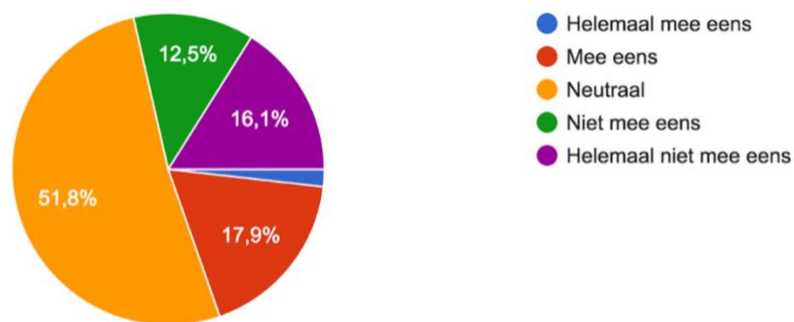
Deze bovenstaand diagram weerspiegelt het bewustzijn omtrent de discussie Kunstgeschiedenis. Ruim 70% heeft te kennen gegeven hiervan op de hoogte te zijn. Dit laat percentage laat zien in hoeverre de discussie binnen de vereniging leeft. Op basis van deze gegevens kunnen we stellen dat leden zich bewust zijn van dit debat.

Diagram 1: Ik vind dat de studie Kunstgeschiedenis van toegevoegde waarde is bij Kleio.

Bovenstaand diagram schetst een beeld in hoeverre de leden Kunstgeschiedenis van toegevoegde waarde vinden. Uit deze percentages blijkt dat de helft ($\pm 50\%$) van de enquêteurs de studie Kunstgeschiedenis niet meer beschouwen als van toegevoegde waarde. Ongeveer een kwart van de ondervraagden ziet Kunstgeschiedenis nog wel als een waardevolle eigenschap van Kleio. Ongeveer een kwart blijft neutraal in deze discussie.

Diagram 3: Ik vind dat de studie Kunstgeschiedenis voldoende invulling krijgt bij Kleio.

Bovenstaande stelling is bedoeld om erachter te komen of Kunstgeschiedenis voldoende gerepresenteerd wordt binnen Kleio. Opvallend aan dit cirkeldiagram is de grootte van het percentage 'neutraal'. Ruim 50% van de ondervraagden meent dat er noch voldoende noch onvoldoende activiteiten gerelateerd zijn aan Kunstgeschiedenis. Ongeveer 30% van de ondervraagden zegt dat er onvoldoende aandacht wordt besteed aan Kunstgeschiedenis. Nauwelijks een vijfde van de ondervraagden geeft aan zich te kunnen schikken in het aantal kunstgeschiedenis gerelateerde activiteiten.

Toekomstscenario's

In het laatste onderdeel van dit verslag zal er aandacht worden besteed aan de toekomst van Kleio inzake Kunstgeschiedenis. Het doel hiervan is om te laten zien welke consequenties aan de verschillende mogelijkheden verbonden zijn zonder een van de scenario's voorop te stellen. Er wordt ingegaan op de praktische, juridische en financiële gevolgen. Alvorens deze onderdelen te behandelen willen we graag duidelijk maken dat de toekomst van Kunstgeschiedenis bij Kleio losstaat van het voortbestaan van onze Kunstcommissie. Ongeacht de uitkomst zal de commissie haar kunsthistorische activiteiten en reizen blijven organiseren voor leden met affiniteit voor kunst.

1. Behouden van Kunstgeschiedenis

Wanneer ervoor wordt gekozen om de studie Kunstgeschiedenis bij Kleio te houden, zal er de komende jaren niet veel veranderen ten opzichte van de huidige stand van zaken. Er zullen hoogstwaarschijnlijk geen nieuwe kunstgeschiedenisstudenten zijn die zich inschrijven bij Kleio met uitzonderingen daargelaten. Aankomende besturen kunnen de keuze maken om minder expliciet te vermelden dat Kleio een studievereniging voor Geschiedenis en Kunstgeschiedenis is. Dit kan gedaan worden door bijvoorbeeld Kunstgeschiedenis niet meer uit te lichten bij voorlichting praatjes of bij aankondigingen van activiteiten.

2. Afstand nemen van Kunstgeschiedenis

Op het moment dat besloten wordt dat Kleio niet langer de studievereniging voor Geschiedenis en Kunstgeschiedenis is, heeft dit gevolgen op juridisch en financieel vlak die nader toegelicht zullen worden. Om officieel afstand te doen van Kunstgeschiedenis moet Kleio haar statuten wijzigen. In de statuten staat namelijk vastgelegd dat Kleio een studievereniging voor Geschiedenis en Kunstgeschiedenis is en als doel heeft de belangen te behartigen van studenten van beide studies. De passages waarin Geschiedenis én Kunstgeschiedenis worden genoemd zouden dan veranderen naar alleen Geschiedenis. Deze wijziging kan alleen voltrokken worden mits 2/3 meerderheid van de geldig uitgebrachte stemmen op een Algemene Ledenvergadering, waar behalve het bestuur ten minste twee procent van de stemgerechtigde leden aanwezig is. Wanneer een lid zich onthoudt van stemming, telt dit wel mee voor het quorum. Na een dergelijke stemming waarvan de uitkomst voor de afschaffing van Kunstgeschiedenis is,

is het aan het bestuur om de statutenwijziging rechtsgeldig te maken door dit bij een notaris vast te leggen.

Het meest concrete gevolg van deze wijziging zou zijn dat kunstgeschiedenisstudenten niet meer Kleiolid kunnen worden door simpelweg het 'Word lid'-formulier op de website in te vullen. Dit is terug te vinden in artikel 3, lid 2, letter a en b van de statuten aangaande de leden van de vereniging. Daarin zou na het weghalen van Kunstgeschiedenis komen te staan dat kunstgeschiedenisstudenten niet meer automatische lid kunnen worden. Desalniettemin is het nog steeds mogelijk voor kunstgeschiedenisstudenten (evenals voor studenten van andere studies) om lid te worden van Kleio volgens de procedure van artikel 3, lid 3, letter c waarbij het bestuur bij uitzondering beslist of een student toegelaten mag worden tot de vereniging.

Verdere gevolgen van de het loslaten van Kunstgeschiedenis zijn voornamelijk praktisch van aard. Zo moeten leden, alumni, studieverenigingen, de Universiteit van Amsterdam en andere instellingen op de hoogte gebracht worden. Daarbij moeten teksten en logo's op de website en sociale media aangepast worden. De statutenwijziging zou geen gevolgen hebben voor kunstgeschiedenisstudenten die lid zijn of lid zijn geweest omdat zij al zijn inschreven en al eens contributie hebben betaald.

3. Financieel

Er verandert vrijwel niks aan de financiële situatie van Kleio mits Kunstgeschiedenis een onderdeel van de vereniging blijft. Daarom zal dit stuk zich focussen op de financiële gevolgen als Kunstgeschiedenis bij Kleio wel wordt afgeschaft.

Subsidies

Momenteel ontvangt Kleio één subsidie op basis van de studie Kunstgeschiedenis binnen de vereniging. Dit is de subsidie die de afdeling Kunst- en Cultuurwetenschappen van de Universiteit van Amsterdam uitkeert aan de Kunstcommissie, ter ondersteuning van de jaarlijkse Grote Kunstreis. Deze subsidie wordt uitgekeerd op basis van de aanwezigheid van kunstgeschiedenisstudenten op de Grote Kunstreis. Afgelopen jaar hebben er geen Kunstgeschiedenisstudenten deelgenomen aan de Grote Kunstreis naar Athene. De subsidie die de afdeling toekent, wordt gebaseerd op de deelnemerslijst van het voorgaande jaar. Om deze reden zal de Kunstcommissie dit jaar geen subsidie van de afdeling ontvangen. Aangezien er dit jaar ook geen kunstgeschiedenisstudenten

deelnemen aan de Grote Kunstreis naar Sint-Petersburg zal de afdeling hoogstwaarschijnlijk de subsidie volgend studiejaar wederom niet toekennen.

Wanneer Kleio besluit om Kunstgeschiedenis af te schaffen, zal deze subsidie wegvallen. Andere subsidies worden op basis van andere elementen toegekend aan de vereniging en staan dus niet op het spel.

Kosten Afschaffen

Aan het afschaffen van Kunstgeschiedenis bij Kleio zijn enige kosten verbonden, voor onder andere het wijzigen van de statuten bij de notaris. De precieze kosten zijn nog niet bekend. Mocht Kleio veranderen in een studievereniging voor alleen Geschiedenis, zal deze verandering voor meerdere jaren gelden. Omdat de gevolgen van deze aanpassing boven het huidige boekhoudingsjaar uitstijgen, zullen de kosten ervan met geld van de spaarrekening betaald worden. De ALV stemt hierover tijdens de KB-ALV.